

Status
Stil

060 / 676 88 01
060 / 4 84 64 91
Нови Београд, Др Ивана Рибара 88

СРПСКА ОФИЦИРСКА САБЉА М.1895/1995 И ПАРАДНИ БОДЕЖИ ВИДОВА ВОЈСКЕ

САБЉЕ : 25 месечних рата

стандардна.....месечна рата – 6.000 дин.
посребрена..... месечна рата – 6.600 дин.
позлаћена.....месечна рата – 7.200 дин.

БОДЕЖИ : 20 месечних рата

посребрен.....месечна рата – 3.800дин.
позлаћен..... месечна рата – 4.400 дин

ВОЈНИ Ветеран

УДРУЖЕЊЕ ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ • ГОДИНА XXIV • БРОЈ 264 • ЈАНУАР 2026.

Војнопензионерске теме и дилеме
ЈАЧАЊЕ УДРУЖЕЊА

У РЕЧУ И ФОТОГРАФИЈИ

Некад:
Фотографија начињена
приликом освећења
споменика

И сада:
Данашњи изглед,
Војни пензионери пред
Спомен-костурницом
на Зебрњаку (десно)

Споменици дивјунацима: Зебрњак

СВЕТИОНИК СЛОБОДАРСТВА

Делегација УВПС одаје пошту дивјунацима српске војске

Прилаз Зебрњаку

Брдо Зебрњак у близини Куманова једно је од најзначајнијих места за историју Срба, меморијал који заслужује и атрибут обележја погибје за слободу отаџбине јуначких војника. Спомен-костурница је светилиште и симбол велике победе у чувеној Кумановској бици. Та битка вођена је у току Првог балканског рата, 23. и 24. октобра 1912. године, између српске и турске војске. Била је то борба у сусрету, јер су обе војске јуриле једна према другој. Због јаче концентрације српских трупа, иницијативе и храбрости војника и официра Прве српске армије, напад је одбијен, а битка добијена изненада. Турска Вардарска армија била је разбијена и повукла се ка Скопљу, Штипу и Велесу.

Велика победа код Куманова била је прва српска победа у Првом балканском рату и означила је скори крај турске владавине на Балкану.

Српска војска је после више од 500 година поново овладала Косовом, а после Кумановске битке ушла је и у Скопље, престоницу српског царства из 14. века.

Спомен-костурница на брду Зебрњак је монументално и тријумфално спомен-обележје подигнуто у славу и част погинулим српским војни-

цима током Кумановске битке. Српска војска је победила турску војску и тиме означила почетак ослобођења Југоисточне Европе од Османског царства. Спомен-обележје је најзначајније остварење београдског архитекте Момира Коруновића и био је најмонументалнији војни меморијал на просторима средишњег Балкана. Споменик је подигнут 1937. године на локалитету самог бојишта — брду Зебрњак код Куманова у тада Вардарској бановини у Краљевини Југославији, а данас Северној Македонији. У спомен-костурници, почивају посмртни остаци 678 погинулих српских војника у Кумановској бици. Данас се споменик налази у руинираном стању, јер га је бугарски окупатор Македоније порушио током Другог светског рата - 24. маја 1942. Срушена је кула, а преостали остаци капеле и костурнице чекају обнову.

Последњих година Зебрњак је постао место окупљања српске заједнице из Северне Македоније. Још 1922. године група српских ратних ветерана формирала је одбор са циљем подизања споменика ратницима палим у Кумановској бици. Ту је за два дана „пао цвет наше омладине“. У Куманову је посебан Одбор за подизање споме-

Споменик на Зебрњаку често походе људи из Србије

Унутрашњост споменика обилује фотографијама и занимљивим предметима

Кумановска битка 23. и 24. октобра 1912. године била је прва велика војничка победа српске војске у завршном чину ослобођења Старе Србије, Македоније и целог Балкана

Земни остаци наших јунака

ника, почео са активностима јула 1931. године. Градња је почела 1934, у тешким условима: терен је био непроходан.

Почетком 1936. године Одбор за градњу је престао са радом јер није било средстава. Стигло се тада до половине, до 26 метара висине куле. Да би се скупила средства Одбор је фебруара 1936. године у Београду, у излогу три радње на Славији и Теразијама показао јавности моделе спомен-обележја. Архитекта Коруновић је замислио да споменик имао троугаону основу, желећи да персонификује тројство вере изгинулих бораца. Са друге стране, и због учешћа три српске дивизије: Дунавске, Дринске и Коњичке. Обележје се видело и из велике даљине, од прешевске железничке станице. Требало је да подсећа генерације, које долазе, на данак у крви, на недогледну цену којом је откупљена слобода крајева на југу наше земље.

Споменик су свечано осветили митрополит скопски Јосиф, епископ нишки Јован и епископ рашко-призренски Серафим 31. октобра 1937. године, на 25. годишњицу српске победе. Изграђен је на брду Зебрњак, највишој тачки кумановског бојишта. Приликом освећења у костурницу су положени посмртни остаци око четири стотине страдалих припадника српске војске који су до тада били чувани у оближњем средњовековном манастиру Светог Ђорђа, задужбини српског краља

Стефана Уроша II Милутина, у Старом Нагоричину (Северна Македонија).

Споменик на Зебрњаку грађен је од најтврђег базалта и армираног бетона. Имао је облик куле-обелиска висине 48,5 метара. Био је то убедљиво највиши споменик не само на територији Краљевине Југославије, већ и читавог Балканског полуострва. Складних пропорција, са витком кулом, овај меморијал могао је да се види из велике даљине, чак и ноћу, јер је из његовог кубета избијала светлост три петро-макс лампе. Било је то симболично, вечито кандило мртвих чије су кости ту почивале. На свим плановима споменика уочљив је вертикализам у структури грађевине. Дефинитиван пројекат представља спој масивног подножја у облику тврђаве, витког стабла са јајастом „капом“ на врху које се не сужава нагоре и новог елемента - троугаоне основе. Таквом осномом аутор је, без икакве сумње, остварио изражени скулпторални ефекат у укупном изгледу витке, али снажне грађевине. Тај врхунски спој архитектуре и скулптуре без узора у нашој архитектури представља ремек-дело Момира Коруновића.

У приземљу споменика биле су просторије које су служиле као костурнице изгинулих српских ратника. Над њима се налазио простор, подељен у девет одаја, у коме је била смештена музеолошка поставка. Изнад подножја споменика, на осамнаестом метру од земље, налазила се меморијална капела до које се стизало отвореном спиралном рампом. На сваком углу спиралне стазе проширене кружним заравнима стајали су на постолјима оригинални топови коришћени у Кумановској бици. Гвозденим степеницама пело се у простор изнад капеле у коме су биле постављене дрвене хростове мердевине које су спајале пет спратова високе куле са бетонским галеријама. На самом врху куле, под самом кровном конструкцијом, налазиле су се поменуте светиљке које су ноћу осветљавале околину. На врху читаве грађевине налазио се крст, док је њен највиши спрат био украшен хералдичким знамењима Краљевине Србије.

Споменик на брду Зебрњак код Куманова порушиле су бугарске снаге на самом почетку Другог светског рата. Стручњаци Републике завода за заштиту споменика културе - Београд 1985. године реализовали су пројекат заштите објекта на Зебрњаку у затеченом стању. Министарство рада и социјалне политике и Амбасада Републике Србије у Северној Македонији предузели су почетне кораке у заштити овог изузетног споменика културе тиме што су обезбедиле сталног чувара.

Државни органи Србије планирају да споменику врате претходни изглед и сјај.

Приредио **Звонимир Пешић**